

PRÍRODOVEDNÁ ZÁUJMOVÁ ČINNOSŤ DETÍ MLADŠIEHO ŠKOLSKÉHO VEKU

Bernátová Renáta

Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta, SR

Resumé

Príspevok informuje o niektorých možnostiach realizácie prírodovednej záujmovej činnosti pre deti mladšieho školského veku. Pozornosť venuje aj možnostiam využívania počítačov v prírodovednej záujmovej činnosti.

Abstract

The aim of the article is to inform about possibilities of spare time activity in natural science for pupils of early school age. It is also focused on the possibilities of exploiting the corner of nature and personal computers in spare time activity in natural science.

1 Úvod

Prírodovedná záujmová činnosť pre deti mladšieho školského veku je zameraná najmä na:

- poznávanie okolitej prírody,
- upevňovanie a rozširovanie poznatkov o prírode, prírodných javoch a prírodných podmienkach nadobudnutých vo vyučovacom procese,
- formovanie kladného vzťahu k prírode a k jej ochrane,
- formovanie pracovných zručností detí,
- rozvíjanie estetického cítenia detí (Bernátová, 2006).

Prírodovedné aktivity sa realizujú v materských školách, v školských kluboch detí a v záujmových útvaroch pracujúcich pri základných školách a v centrách voľného času. Najviac priestoru pre realizáciu prírodovedných aktivít poskytujú prírodovedné záujmové útvary. Obsahová náplň činnosti prírodovedného záujmového útvaru nadväzuje na vedomosti a zručnosti, ktoré deti získali v škole, najmä vo vyučovacom predmete prírodoveda, ktorý sa od školského roka 2008/09 vyučuje v 1.až 4. ročníku základnej školy. Obsah celoročnej činnosti prírodovedného záujmového útvaru by mal vychádzať zo záujmu detí, miestnych podmienok potrebných pre úspešnú činnosť (napr. priestorových, prírodných, ekonomických atď.) a mal súvisieť s osvojovaním prírodovedných poznatkov vo vyučovacom procese. Realizácia rôznych prírodovedných aktivít pre deti mladšieho školského veku sa môže uskutočňovať v kútiku prírody, ktorý bližšie popíšeme v nasledujúcej časti príspevku.

2 Kútik prírody a jeho význam pre prírodovedné vzdelávanie detí mladšieho školského veku

Kútik prírody je miesto, v ktorom sa realizujú rôzne prírodovedné aktivity. Vhodným miestom pre zriadenie kútiku prírody je samostatná miestnosť alebo aj školská trieda. Kútik zvyčajne tvorí stôl alebo niekoľko stolov v závislosti od priestorových možností. Horná plocha stolov sa chráni pred poškodením preglejkou, umakartom, fóliou a pod. V kútiku sú umiestnené izbové rastliny, ktoré slúžia na pestovateľské činnosti (napr. ošetrovanie, hnojenie, rozmnožovanie). Deti mladšieho školského veku sa súčasne učia poznávať tieto rastliny a formuje sa u nich pozitívny vzťah k rastlinám ako súčasť interiéru. Chovné zariadenia pre živočíchov sa umiestňujú pri zadnej stene miestnosti, kde sú chránené pred priamym slnečným žiarením. V kútiku prírody sa môžu dočasne chovať napr. dážd'ovky,

slimáky. Na steny nad kútikom sa pripevnia nástenky s obrázkami prírodnín, konárikmi drevín, suchými plodmi. Súčasťou kútika sú aj fenologické záznamy detí z pozorovania prírody, rôzne prírodovedné zaujímavosti z odbornej literatúry a internetu a pod.

Kútik je možné v prípade nedostatku priestoru zriadiť aj na chodbe školy, je však potrebné zabrániť nežiaducim zásahom žiakov školy do materiálneho vybavenia alebo do realizovaných pokusov a pozorovaní.

V kútiku prírody sa realizujú tematické výstavy, na ktorých sa deti oboznamujú s vybranými zástupcami rastlín, živočíchov a húb. Najvhodnejšie je usporadúvať výstavy cyklicky podľa ročných období, napr. v jeseni výstavka plodov, semien, plodníc húb, v zime výstavka konárikov ihličnatých drevín, šišíek ihličnatých drevín, machov. Vystavené prírodniny musia byť označené druhovým menom, miestom výskytu, významom v prírode a prípadne významom pre človeka.

V kútiku prírody sa realizujú aj dlhodobé pozorovania a pokusy zamerané na upevňovanie a prehlbovanie prírodovedných poznatkov nadobudnutých v rámci vyučovania. Vhodné sú pozorovania a pokusy zamerané napr. na klíčenie rastlín; určovanie klíčivosti semien; pokusy s výživou rastlín z pôdy, reakciou rastlín na smer svetla.

3 Počítač a prírodovedná záujmová činnosť detí mladšieho školského veku

Aj keď v prírodovednej záujmovej činnosti preferujeme priamy kontakt detí mladšieho školského veku s prírodninami, pozorovania v prírode, frontálne prírodovedné pokusy, vhodným doplnením týchto aktivít sa môže stať v rozumnej miere aj počítačová technika.

O vzťahu detí mladšieho školského veku k počítačovej technike vypovedajú rôzne dotazníkové prieskumy, z ktorých dva prezentujeme v ďalšom texte.

Prvý dotazníkový prieskum bol realizovaný na vzorke 126 žiakov 4. ročníka základnej školy (z toho bolo 61 dievčat a 65 chlapcov) v roku 2006. Podľa výsledkov, ktoré uvádza Beresová (2007) 31% chlapcov a 16% dievčat pracuje s počítačom každý deň, 34% chlapcov a 37% dievčat 2-3 krát týždenne, 11% chlapcov a 16% dievčat pracuje s počítačom cez víkend. Možnosť nebaví ma pracovať s počítačom uviedlo 8 dievčat (t.j.13%) ale žiadny chlapec. 16 chlapcov (t.j. 24%) a 11 dievčat (t.j. 18%) nepracuje s počítačom vôbec.

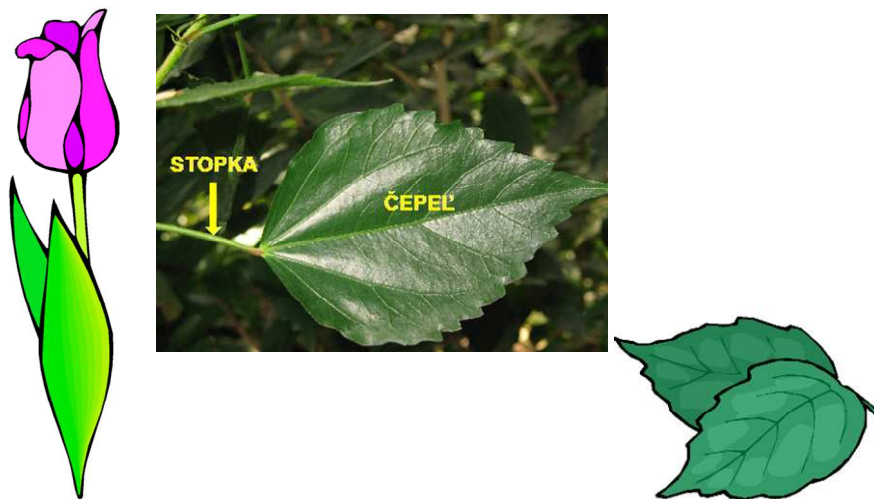
Podľa výsledkov druhého dotazníkového prieskumu, ktorý realizovala Kochová – Martinková (2006) na vzorke 190 žiakov 4. ročníka navštevujúcich základné školy v Prešove 100 % respondentov už pracovalo s počítačom. 67 % žiakov uviedlo, že najčastejšie používa počítač doma, 10 % v škole, 4 % v záujmovom útvare, 11 % u kamaráta a 8 % označilo odpoveď inde (najčastejšie uvádzali v práci rodičov).

Počítač je možné využívať napr. pri motivácii detí, pri precvičovaní, upevňovaní osvojených vedomostí, pri príprave a prezentácii rozličných materiálov (obrázkov, schém, referátov, nákresov), pri tvorbe detských prírodovedných projektov atď. (Bernátová, 2004).

V ďalšom texte uvedieme ukážky z troch počítačových prezentácií s prírodovednou tematikou určených pre deti mladšieho školského veku (vytvorené boli na Pedagogickej fakulte PU v Prešove), ktoré je možné využiť v prírodovednej záujmovej činnosti.

List – nadzemná časť rastlinného tela. Pripája sa na stonku.
List sa skladá väčšinou zo stopky a čepele.

LIST = STOPKA + ČEPEL'

Obr. 1 Ukážka z prezentácie základné časti rastlinného tela - list

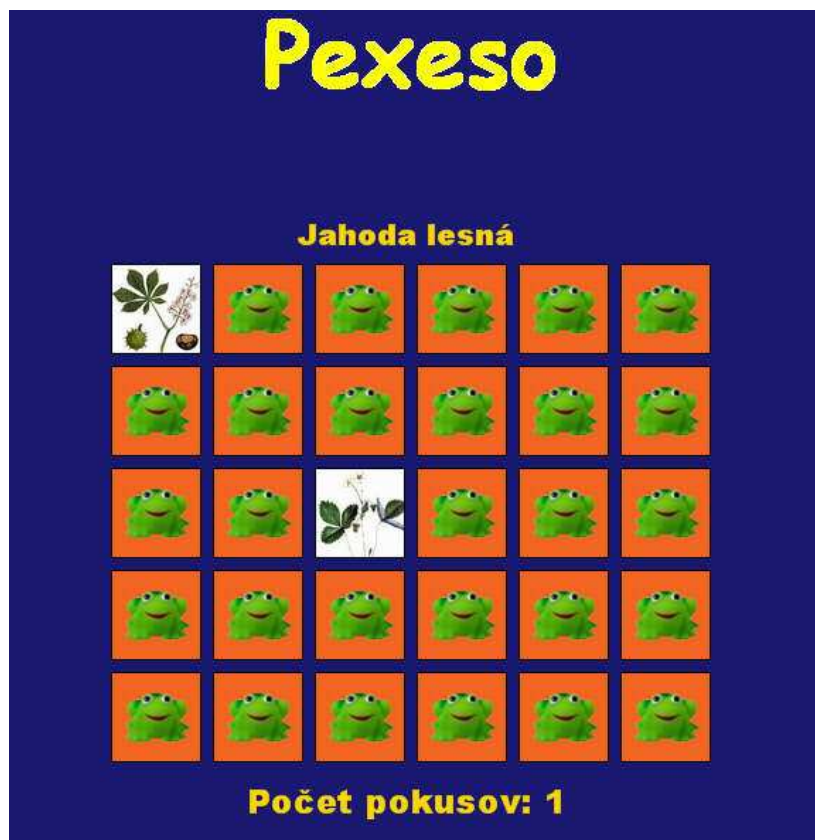
Na obrázku je ihličnatý strom:

a) smrek obyčajný

b) smrekovec opadavý

Obr. 2 Ukážka počítačového didaktického testu naše dreviny

Obr. 3 Ukážka didaktickej hry pre deti mladšieho školského veku

Literatúra

1. BERESOVÁ, G.: *Záujmy detí mladšieho školského veku*. Bakalárska práca. Prešov: PU v Prešove, Fakulta humanitných a prírodných vied, 2007.
2. BERNÁT, M.: *Didaktický test z číslicovej techniky a informatiky I*. Prešov: Rokus, 2003. 102 s., ISBN-80-89 055-29-X
2. BERNÁTOVÁ, R.: K niektorým aplikáciám IKT v prírodovede na 1. stupni základnej školy. In: *Prírodné vedy: prírodné vedy a IKT*. Acta facultatis studiorum humanitatis et naturae universitatis Prešovensis, roč. VIII. Prešov : FHPV, 2004. ISBN 80 -8068-295-X
3. BERNÁTOVÁ, R.: *Prírodoveda pre asistentov učiteľa a vychovávateľov*. Prešov: Pedagogická fakulta PU v Prešove, 2006. 1. vydanie. 84 s. ISBN 80-8068-429-4
4. KANCÍR, J. - MADZIKOVÁ, A.: Prírodovedný informačný servis - geografia (vlastiveda). In.: *Informačné a komunikačné technológie vo vzdelávaní učiteľov prírodovedných predmetov*. Prešov: PU v Prešove, FHPV, 2005, s. 203-208 ISBN 80-8068-375-1
5. KOCHOVÁ, H.- MARTINKOVÁ, A.: Využívanie informačno-komunikačných technológií vo vzdelávaní a výchove žiakov mladšieho školského veku. In: *Využití nových informačných technológií ve vzdělávání a výchově žaku mladšího školního věku*. Olomouc: Votobia, 2006. ISBN 80-7220-243-X